

Linnéa Lönnbark
Projektledare
Kommunledningsförvaltningen, Enköping

Slutrapportering av utredningsuppdrag för ökat samarbete mellan Strängnäs kommun och Enköpings kommun inom IT-området

1. Sammanfattning och rekommendation

Förstudien visar att Enköpings och Strängnäs kommuner står inför likartade och växande utmaningar inom IT-området. Kraven ökar inom cybersäkerhet, beredskap, kompetensförsörjning och teknisk utveckling, samtidigt som IT i allt högre grad utgör en grundförutsättning för att upprätthålla samhällsviktiga tjänster och möjliggöra verksamheternas digitala utveckling.

Analysen visar att nuvarande arbetssätt innebär en sårbarhet kopplad till personberoenden, begränsat utrymme för långsiktig utveckling samt behov av teknisk modernisering och ökad samordning. Många lösningar är idag uppbyggda lokalt, ibland utan tillräcklig dokumentation eller struktur, vilket gör det svårt att både förvalta och utveckla dem över tid.

Samtidigt finns en stabil grund att bygga vidare på i form av kompetenta medarbetare, etablerade tekniska miljöer och en tydlig vilja att utvecklas. Det finns också ett gemensamt intresse av att hitta lösningar som stärker både kvalitet och effektivitet.

För att möta framtida krav behöver IT-verksamheterna i högre grad kunna agera proaktivt. Det innebär att inte enbart reagera på behov från verksamheten, utan att ha tillräcklig omvärldsbevakning, kompetens och struktur för att kunna ligga steget före, identifiera kommande behov och bidra med vägledning. Exempelvis innebär kommande förändringar i lagstiftning, såsom ny socialtjänstlag (SoL), ökade krav på digitala lösningar, informationshantering och säkerhet. En sådan utveckling kräver

att IT-organisationerna har kapacitet att analysera konsekvenser, föreslå lösningar och stötta verksamheten i genomförandet.

Förstudien visar att samverkan mellan kommunerna är både möjlig och strategiskt motiverad. Två parallella utvecklingsspår identifieras:

- Direkta samverkansmöjligheter som kan genomföras inom befintliga ramar
- Strategisk förflyttning mot en gemensam IT-infrastruktur till 2030.

Tillsammans skapar dessa spår förutsättningar för både snabb effekt och en starkt långsiktig förmåga.

Mot denna bakgrund rekommenderas att kommunerna går vidare med att ta fram ett samverkansavtal inom utvalda områden, som möjliggör och strukturerar denna utveckling.

2. Bakgrund och nuläge

Enköpings och Strängnäs kommuner verkar i en omvärld där kraven på kommunal IT-förmåga ökar snabbt. Detta gäller särskilt inom informations- och cybersäkerhet, kontinuitet och beredskap samt digitalisering och verksamhetsutveckling. Nationella initiativ, ökade krav på digital samverkan och ett mer osäkert omvärldsläge innebär att kommunerna behöver stärka sin tekniska kapacitet och sin förmåga att agera samordnat.

Samtidigt står kommunerna inför betydande utmaningar kopplat till kompetensförsörjning. Det är svårt att rekrytera och behålla specialistkompetens inom områden som IT-arkitektur, cybersäkerhet och drift. Detta leder till ökad belastning på befintlig personal och ett ökat beroende av externa konsulter.

Analysen visar att kommunerna har liknande strukturer men också gemensamma utmaningar. Viktig kunskap är i hög grad knuten till enskilda individer, vilket skapar sårbarhet vid frånvaro eller personalomsättning. Arbetssätt och processer varierar och är inte alltid tillräckligt samordnade, vilket leder till ineffektivitet och otydlighet i prioriteringar.

Det finns även behov av en tydligare samsyn mellan IT-verksamheten och övriga verksamheter. I flera fall involveras IT-kompetensen sent i initiativ, vilket innebär att tekniska konsekvenser inte analyseras i tid. Detta kan leda till lösningar som är svåra att förvalta, har högre kostnader eller innebär ökade säkerhetsrisker.

Samtidigt finns en stark grund i form av kompetenta medarbetare, fungerande teknisk infrastruktur och en tydlig vilja att utvecklas. Dessa förutsättningar skapar goda möjligheter att genom samverkan bygga en mer robust, effektiv och framtidssäkrad IT-verksamhet.

3. Vision och målbild

Förstudien tar sin utgångspunkt i en gemensam långsiktig inriktning:

Vision 2036 – Bättre tillsammans

Tillsammans förenar vi våra förmågor och är en trygg och utvecklande partner – vi ställer om och utvecklar varandra för att skapa värde genom digitalisering.

Visionen innebär att kommunerna tillsammans skapar en starkare helhet än var och en för sig. Den tydliggör att samverkan inte enbart handlar om teknik, utan om att bygga en gemensam och långsiktigt hållbar förmåga.

Tillsammans förenar vi våra förmågor

- Tillsammans är vi bättre rustade att möta de utmaningar vi står inför
- Tillsammans stärker vi vår förmåga till kontinuerlig omställning
- Tillsammans skapar vi bättre förutsättningar för kompetensväxling

Vi är en trygg och utvecklande partner

- Hög tillgänglighet och kvalitet i leveransen till verksamheterna
- Rätt kompetens för våra uppdrag
- Ett tydligare rådgivande och stödjande arbetssätt
- Förmåga att vara proaktiva och bidra till rätt beslut i rätt tid

Vi ställer om och utvecklar varandra

- Ökad omställningsförmåga i takt med förändrade krav
- Bättre förutsättningar att möta ny teknik och nya behov
- Förmåga att stärka varandra och minska sårbarheter

Vi skapar värde genom digitalisering

- Vi gör rätt saker vid rätt tillfälle
- Vi utvecklar arbetssätt och lösningar som skapar nytta
- Vi förbättrar service, kvalitet och effektivitet
- Vi använder resurser mer strategiskt och hållbart

**ENKÖPINGS
KOMMUN**

STRÄNGNÄS KOMMUN

Målbild 2030 – Gemensam IT-infrastruktur

Som ett konkret steg mot visionen har en målbild till 2030 formulerats: att etablera en gemensam IT-infrastruktur inom utvalda områden.

Definition av gemensam IT-infrastruktur

Med gemensam IT-infrastruktur avses en samordnad och i vissa delar gemensam teknisk grund som delas mellan kommunerna där det ger tydlig nytta.

Det innebär att kommunerna använder samma eller samordnade lösningar för teknik, plattformar och drift inom områden som exempelvis servermiljöer, nätverk, lagring, backup, identitet och behörighet samt säkerhetslösningar.

Det omfattar även gemensamma eller samordnade plattformar för tex e-tjänster, Integration, AI och dataanalys

I praktiken kan detta innebära att exempelvis:

- Antalet serverhallar minskar och att drift i större utsträckning sker gemensamt.
- Samma plattformar används för exempelvis klienthantering eller övervakning.
- Gemensamma lösningar införs för identitet och behörighet (IAM).
- Tekniska standarder och arkitekturprinciper harmoniseras.

Detta innebär inte att organisationerna slås samman. Varje kommun behåller sitt ansvar, sin styrning och sin organisation. Samverkan sker på den tekniska nivån, där gemensamma lösningar skapar nytta.

Syftet är att:

- Minska sårbarhet,
- Stärka robusthet,
- Använda resurser mer effektivt och
- Skapa bättre förutsättningar för digital utveckling.

4. Två spår framåt

Förstudien visar att utvecklingen bör ske genom dessa två parallella spår:

- Direkta samverkansmöjligheter som kan genomföras inom befintliga ramar
- Strategisk förflyttning mot en gemensam IT-infrastruktur till 2030.

Direkta samverkansmöjligheter kan genomföras inom befintliga ramar. Det handlar om att dela kompetens och stötta varandra i drift och support, exempelvis vid incidenter eller arbetstoppar. Det handlar också om att etablera gemensamma

strukturer för kunskapsdelning, så som dokumentation, gemensamma forum eller erfarenhetsutbyte.

Vidare finns potential att arbeta mer likartat i processer för prioritering och förändring, vilket kan minska otydlighet och skapa bättre förutsägbarhet för verksamheterna. Samordning av säkerhetsarbete, exempelvis gemensamma riskbedömningar eller utbildningsinsatser, är ett annat konkret område. Dessa åtgärder kan genomföras relativt snabbt och ger direkt effekt i form av minskad sårbarhet, kortare ledtider och bättre resursutnyttjande.

Strategisk förflyttning mot en gemensam IT-infrastruktur innebär att kommunerna successivt harmoniserar plattformar, driftmiljöer och säkerhetslösningar. Ett konkret exempel är att se över antalet serverhallar och analysera möjligheten att minska dessa och i stället skapa en modell för samdrift.

Ett annat exempel är att införa gemensamma lösningar för identitet och behörighet, vilket är viktigt för både säkerhet och användarupplevelse.

Även standardisering av plattformar, exempelvis för klienthantering eller integration, är ett område där samverkan kan ge tydlig effekt.

Denna förflyttning kräver investeringar och långsiktig planering, men skapar samtidigt de största effekterna över tid.

5. Effekter av samverkan

Samverkan skapar flera tydliga effekter för båda kommunerna:

- Stärkt omställningsförmåga.
- Robusthet och beredskap stärks.
- Mer effektivt resursutnyttjande.
- Bättre kvalitet i leveransen.
- Bättre förutsättningar för digital utveckling.

En central effekt är en stärkt omställningsförmåga. Genom att arbeta mer samordnat och bygga en gemensam teknisk grund ökar kommunernas förmåga att hantera förändringar, möta nya krav och genomföra utveckling i rätt tid. Det skapar bättre förutsättningar att ligga steget före snarare än att agera reaktivt.

Robusthet och beredskap stärks genom minskade personberoenden och bättre möjligheter att stötta varandra vid incidenter. Om en funktion påverkas i en kommun finns möjlighet att snabbt få stöd från den andra, vilket minskar risken för avbrott i samhällsviktiga tjänster.

Samverkan kan också leda till ett mer effektivt resursutnyttjande. Genom att minska dubbling av teknik, avtal och arbete kan resurser användas mer strategiskt. Specialistkompetens kan delas mellan kommunerna, vilket minskar behovet av externa konsulter.

Kvaliteten i leveransen förbättras genom stabilare drift, bättre strukturer och mer enhetliga arbetssätt. Detta skapar en mer förutsägbär och likvärdig leverans till verksamheterna.

Slutligen skapas bättre förutsättningar för digital utveckling. Genom att frigöra tid och resurser från grundläggande drift kan IT i högre grad bidra till innovation, utveckling och verksamhetsförbättring.

6. Förutsättningar för att lyckas

För att realisera de nyttor som beskrivs i förstudien krävs tydliga och gemensamma förutsättningar. Samverkan behöver organiseras, prioriteras och följas upp över tid.

Samverkansavtal som grund

Den viktigaste förutsättningen är att ta fram ett gemensamt samverkansavtal.

Avtalet blir den formella grunden för samarbetet och ska tydliggöra:

- Ansvar och roller
- Former för samverkan
- Besluts- och styrstruktur
- Ekonomiska principer

Genom ett samverkansavtal skapas långsiktighet och tydlighet, samtidigt som respektive kommun behåller sitt ansvar, sin organisation och sin politiska styrning.

Avtalet möjliggör samverkan inom centrala områden såsom:

- IT-infrastruktur och tekniska plattformar
- Cybersäkerhet
- IT-avtal och upphandling
- Kompetensförsörjning och resursdelning
- Digital utveckling

Styrning och prioritering

För att samverkan ska få effekt krävs aktiv styrning över tid.

Det gäller särskilt:

- Tydlig gemensam riktning
- Prioritering av gemensamma initiativ
- Löpande uppföljning från ledning

Detta gäller båda utvecklingsspåren. Även de direkta samverkansåtgärderna – så som kunskapsdelning, gemensamma arbetssätt och stöd i drift – kräver styrning och prioritering för att bli av. Utan tydlig styrning finns en risk att samverkan blir personberoende och sporadisk, i stället för strukturerad och långsiktig.

Tid, resurser och genomförandekapacitet

Samverkan och förflyttning kräver tid och resurser.

Befintliga IT-verksamheter har redan en hög belastning kopplad till drift och förvaltning. För att samtidigt kunna genomföra förändring krävs att:

- Tid avsätts för gemensamt arbete
- Rätt kompetens finns tillgänglig
- Resurser tillförs vid behov

Detta gäller särskilt den strategiska förflyttningen mot gemensam IT-infrastruktur, som innebär investeringar och ett mer omfattande förändringsarbete.

Samtidigt gäller det även det första spåret – utan avsatt tid och resurser riskerar även enklare samverkansåtgärder att inte genomföras i praktiken. Förflyttningen innebär initiala kostnader, men är en strategisk investering som på sikt skapar effektivare resursanvändning, särskilt genom gemensam IT-infrastruktur och samordnade IT-avtal.

Samlad bedömning

Sammanfattningsvis är tre faktorer avgörande för att lyckas:

- Ett tydligt samverkansavtal
- Aktiv styrning och prioritering över tid
- Tillräckliga resurser för genomförande

När dessa förutsättningar finns på plats skapas reella möjligheter att genomföra både de direkta åtgärderna och den långsiktiga förflyttningen mot en gemensam IT-infrastruktur.

7. Rekommendation och förslag till beslut

Den samlade bedömningen är att Enköpings och Strängnäs kommuner bör gå vidare med en fördjupad samverkan inom IT-området.

Detta bör ske genom att ta fram ett samverkansavtal som omfattar områden såsom arkitektur, upphandling och IT-avtal, kompetensförsörjning, resurs- och kunskapsdelning, cybersäkerhet, samt gemensam IT-infrastruktur.

I nästa skede bör ett genomförande konkretiseras i projektform, där målbild, prioriterade områden, resursbehov och ekonomiska konsekvenser tydliggörs.